BATARYA İLE ATEŞ

Süleyman Nazif

Irkına, vatanına, tarihine ihanet etmiş olan kişi ve
kavimlerin hiçbirini unutma Türk oğlu!..
Unutma ve affetme!..

Hazırlayan
Hüseyin Özdemir

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1666
KÜLTÜR SERİSİ: 939

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-088-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Son Okuma: Hüseyin Özdemir

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: LARUS YAYINEVİ ve TİCARET A.Ş
Bağlar Mah. 62. Sok. Yıldızlar Plaza No:10/A
Bağcılar-Güneşli / İSTANBUL
Sertifika Numarası: 49657

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

SÜLEYMAN NAZİF (1869-1927)

Vatan ve millet sevgisinin buram buram tüttüğü şiir ve düz yazılarıyla Türk edebiyatında haklı bir yer edinmiş olan Süleyman Nazif, 1869 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Köklü bir aileye mensuptur. Kardeşi Faik Ali Ozansoy, Servet-i Fünûn edebiyatının önde gelen isimlerindendir. Şair ve tarihçi olan babası Sa'id Paşa'nın yanı sıra dedesi Süleyman Nazif Efendi ve onun babası İbrâhim Cehdî Efendi de kendi devirlerinin tanınmış ilim ve edebiyat adamlarıydı.

Süleyman Nazif
(Basra Valisi iken)

Babası Sa'id Paşa'nın *"Mizânü'l Edeb"* adlı bir belâgat kitabı ayrıca on ciltlik *"Mir'âtü'l İber"* adlı bir tarih külliyâtı vardır. Annesi Ayşe Hanım da Akkoyunlu Devleti'nden gelen ailelerinden birine mensuptur.

Babasının görevi sebebiyle düzenli bir eğitim hayatı olmamakla birlikte yine onun çevresindeki kıymetli isimlerden dersler aldı. Baba evindeki kültürel sohbetler Süleyman Nazif için tam bir irfan ocağıydı.

Süleyman Nazif'in babası
Diyarbakırlı Said Paşa

Çok genç yaşta Muş Reji İdaresinde (1891), ardından Mardin ve Diyarbakır İdare Meclisinde aldığı görevlerle memuriyet hayatına atıldı.

1897'de Paris'e giderek Jön Türklerin en önemli yayın organı olan -Ahmet Rıza tarafından çıkarılan- *Meşveret* gazetesinde II. Abdülhamid aleyhtarı yazılar kaleme aldı. Ancak Abdülhamid'le Jön Türkler arasındaki uzlaşma ve saray tarafından verilen teminatlar karşısında aynı yıl ülkeye dönerek yeniden memuriyet görevi alanlardan biri de oydu. Bu süreçte Bursa Vilayet Mektupçuluğu yaptı. On iki yıl kaldığı Bursa'da büyük dedesi İbrâhim Cehdî'nin adıyla *Servet-i Fünûn*'da şiirleri yayımlandı.

Süleyman Nazif'in kardeşi
Ali Faik Ozansoy

II. Meşrutiyet'in ilanını müteakip (1908) geldiği İstanbul'da Ebuzziya Tevfik'in çıkardığı *Yeni Tasvir-i Efkâr*'da İttihad ve Terakki yönetimine getirdiği eleştiriler sebebiyle çeşitli taşra valilikleri ile -Basra, Kastamonu, Trabzon, Musul, Bağdat - İstanbul'dan uzaklaştırıldı (1909-1914).

1912'de *Hak* gazetesinde siyasi yazılar yazdı. Bağdat'tan döndükten sonra kendisini tamamen gazeteciliğe verdi. 1918'de Cenâb Şahâbeddin'le beraber *Hadisât* gazetesini çıkardı.

İşgal kuvvetleri komutanlarından Fransız General D'Esperey'in İstanbul sokaklarında atı üzerinde mağrur bir edayla dolaşması ve bundan cesaret alan azınlıkların taşkınlıkları üzerine kaleme aldığı ***"Kara Bir Gün"*** adlı yazı büyük ses getirdi (9 Şubat 1919). Yine 23 Ocak 1920'de Pierre Loti için düzenlenen bir anma toplantısında yaptığı konuşmada İstanbul ve Anadolu'da yaşanan işgalleri ağır bir şekilde eleştirince İngilizler tarafından yakalanarak Malta Adası'na sürgün edildi ve burada kaldığı yirmi ay boyunca vatan ve millet sevgisini, mutlu geleceğe dair ümidini ortaya koyan şiirler yazdı. Sürgünden döndükten sonra da çeşitli gazetelerde yazıları yer aldı. Maddi sıkıntılar içindeki hayatı 4 Ocak 1927'de İstanbul'da sona erdi. Edirnekapı Mezarlığına defnedildi.

Türk dostu oluşuyla tanınan Fransız şair ve yazar Pierre Loti

Şiirlerinde Sâdi-i Şirazi, Namık Kemal, Abdülhak Hâmid, Victor Hugo, Sully Prudhomme gibi beğendiği şairlerin etkisi belirgindir. Bireysel konuların ele alındığı şiirlerinin aksine toplumsal konulu şiirlerinde ümitli bir hava hâkimdir.

Şiirleri kadar nesirleri de vatan sevgisinin coşkunluğuyla doludur. Dile hâkimiyeti başta Yahya Kemal ve Ahmed Haşim olmak üzere pek çok üstadın takdirini toplamıştır. Ne kadar velûd (doğurgan) bir kaleme sahip olduğu aşağıdaki listeden de anlaşılacaktır:[1]

Eserleri:

1) *Bahriyelilere Mektup* (1897)
2) *Malûmu İlam* (Abdülahrar Tahir adıyla-1897)
3) *El-Cezîre Mektupları* (1897)
4) *Gizli Figanlar* (Şiir-1906)
5) *Victor Hugo'nun Bir Mektubu* (çeviri-1908)
6) *Boş Herif* (1910)
7) *Süleyman Paşa* (1910)
8) *İki İttifakın Tarihçesi* (1914)

---

[1] Bu bilgiler şu kaynaklardan derlenmiştir: Muhammet Gür, "Süleyman Nazif", *DİA*, c. 38, İstanbul 2010, s. 92-94; Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, c. II, MEB, İstanbul, 1998, s. 1044-1046; Arslan Tekin, *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, Ötüken, İstanbul, 1995, s. 553-554.

9) *Mektuplar* (1916)
10) *Batarya ile Ateş* (1916)
11) *Firâk-ı Irak* (manzum-mensur-1918)
12) *Âsitâne-i Tarihte Galiçya* (1919)
13) *Mehmed Akif* (1919)
14) *Pierre Loti Hitâbesi* (1920)
15) *Tarihin Yılan Hikâyesi* (1922)
16) *Namık Kemal* (1922)
17) *Lütfi Fikri Bey'e Cevap* (1922)
18) *Çal Çoban Çal* (1923)
19) *Nâsırüddin Şah ve Bâbiler* (1923)
20) *Hazreti İsâ'ya Açık Mektup* (1924)
21) *Çalınmış Ülke* (1924)
22) *Malta Geceleri* (şiir-1924)
23) *Külliyât-ı Ziya Paşa* (1924)
24) *Âbide-i Şühedâ* (1925)
25) *İki Dost* (Namık Kemal ve Ziya Paşa/1925)
26) *Fuzuli* (1926)
27) *İmana Tasallut-Şapka Meselesi* (1926)
28) *Kâfir Hakikat* (1926)
29) *Lübnan Kasrı'nın Sahibesi* (P. Benoit'ten çeviri-1926)
30) *Yıkılan Müessese* (1927)

Süleyman Nazif'in kitaplarında da zaman zaman bahsi geçen ve onu millî tarihimizin önemli bir ismi yapan **"Kara Bir Gün"** adlı yazıya bu kısa biyografi içerisinde yer vermek istiyoruz:

KARA BİR GÜN

Fransız generalinin dün şehrimize gelişi münasebetiyle bir kısım vatandaşlarımız tarafından icra olunan nümayiş, Türk'ün ve İslam'ın kalbinde ve tarihinde müebbeden kanayacak bir yara açtı. Aradan asırlar geçse ve bugünkü hüzün ve düşüşümüz şevk ve yükselişe çevrilse yine bu acıyı hissedecek ve bu hüzün ve etkiyi evlat ve torunlarımıza nesilden nesile ağlayacak bir miras olarak terk edeceğiz.

Almanya orduları 1871 senesinde Paris'e dâhil olarak -Büyük Napolyon'un zaferlerinin taşlaşmış bir şiiri olan- zafer tâkı altından geçerlerken bile Fransızlar bizim kadar hakaret görmemişti. Ve bizim dün sabah saat dokuzdan on bire kadar hissettiğimiz ümitsizlik ve azabı duymamıştı. Çünkü Fransız namını taşıyan her fert, çünkü yalnız Hristiyanlar değil, Yahudi Fransızlar ve Cezayirli Müslümanlar, o millî mâtem karşısında aynı yanıp yakılma ve hicap ile ağlamış ve kızarmışlardı.

Biz ise millî varlıklarını ve dillerini bizim yüce gönüllülüğümüze borçlu olan bir kısım halkın sevinç gürültüleriyle bu yüce mâtemimize en acı

hakaretlerin birer tokat şeklinde atıldığını gördük. *"Buna müstehak değildik."* diyemeyiz. Müstehak olmasaydık bu felâkete uğramazdık. Her milletin hayat sayfalarında birçok talihinin yükseldiği ve alçaldığı sayfalar vardır. Fransa Kralı Birinci Fransuva'yı "Şarlken"'in hapishanesinden kurtarmış ve koca Viyana şehrini defalarca sarmış bir ümmetin kader defterinde böyle bir elem verici satır da yazılı imiş. Her hâl değişkendir. Arapların güzel bir sözü var:

"İsbir fe-inne'd-dehre lâ-yasbir." (Sen sabret, çünkü zaman sabırsızdır.) derler.[2]

Süleyman Nazif'in *Kara Bir Gün* adlı yazısının yazılmasına sebep olan işgal kuvvetleri komutanlarından Franchet d'Esperey

[2] Aşağıdaki orijinal metinde mürettip hatası olduğunu düşündüğümüz bir iki yerde anlama en uygun müdahalelerimizi köşeli parantez içerisinde belirttik: *Hâdisât*, 8 Cemaziyelevvel 1337/9 Şubat 1335/9 Şubat 1919. İBB Atatürk Kitaplığı, nr 00698_00063_1919M0209_89298.

KARA BİR GÜN

Fransız cenerâlinin dün şehrimize vürûdu münâsebetiyle bir kısım vatandaşlarımız tarafından icrâ olunan nümâyiş, Türk'ün ve İslâm'ın kalbinde ve târihinde mü'ebbeden kanayacak bir cerîha açdı. Aradan asırla[r] geçer ve bugünkü hüzn ve idbârımız şevk ve ikbâle münkalîb olsa yine bu acıyı hissedecek ve bu hüzn ve te'siri evlâd ve ahfadımıza nesilden nesile ağlayacak bir mirâs terk edeceğiz.

Almanya orduları 1871 senesinde Pâris'e dâhil olarak -büyük Napolyon'un neşîde-i mütehaccire-i muzafferiyâtı olan- tâk-ı zafer altında[n] geçerken bile Fransızlar bizim kadar hakāret görmemişdi ve bizim dün sabah sâ'at tokuzdan on bire kadar hissetdiğimiz ye's ve azâbı duymamışdır. Çünkü Fransız nâmını taşıyan her fert, çünkü yalnız Hristiyanlar değil Yahudi Fransızla[r] ve Cezâirli Müslümanlar o mâtem-i millî karşısında aynı telehhüf ve hicâb ile ağlamış ve kızarmışlardı.

Biz ise mevcûdiyet-i lisâniye ve milliyeler bizim ulüvv-i cenâbımız[a] medyûn olan bir kısım halkın hây u hûy-ı [?şe…hânıyla] mâtem-i mu'azzezimize en acı hakāretlerin birer tokat şeklinde atıldığını gördük. Buna müstahak değil idik, diyemeyiz. Müstahak olmasaydık bu felâkete dûçâr olmazdık. Her kavmin sahâif-i hayâtında birçok ikbâl ve idbâr sahîfeleri vardır. Fransa Kralı Birinci Fransuva'yı "Şarlken"in mahbesinden kurtarmış ve koca Viyana şehrini kerrât ile sarmış bir ümmetin defter-i mukadderâtında böyle bir satır-ı elîm de ezelden mastur imiş. Herhâlde mütehavvildir. Arabların güzel bir sözü vardır:

"Isbir inne'd-dehri lâ-yasbir."

Hüseyin Özdemir: 1974'te İstanbul-Kâğıthane'de doğmuştur, aslen Karslıdır (Selim ilçesi-Çıplaklı köyü). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Marmara Üniversitesi Tarih Öğretmenliği Bölümünü bitirmiştir. 1998 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Afyon-İhsaniye ilçesine bağlı Döğer kasabasında başladığı öğretmenlik görevini, -2002 yılından beri İstanbul'un muhtelif okullarında- 18 yıl boyunca sürdürmüştür. 2015 yılında Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve İlişkileri Anabilim Dalından *Babanzâde İsmail Hakkı Bey'in Meşrûtiyet Düşüncesi* adlı yüksek lisans tezi ile mezun olmuştur. Evli olup yazarlık ve musahhihlik ile hayatını sürdürmektedir. Yazarın yayımlanmış eserleri şunlardır:

1. Hüseyin Özdemir, *Gölgeye Son Hitap*, İver Yayınları, İstanbul 2010.

2. Hüseyin Özdemir, *Demokrasi Tarihimizde İttihad ve Terakkili Yıllar-Babanzâde İsmail Hakkı Bey'in Penceresinden*, Ötüken, İstanbul 2016.

3. Hüseyin Özdemir, *Mitolojiden Tarihe Seçme Hikâyeler,* Ötüken, İstanbul 2018.

4. Ali Reşad-İsmail Hakkı, *Bismarck Hususî ve Siyasi Hayatı,* haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul 2018.

5. Uğurhan Karaaslan-Hüseyin Özdemir, *Çift Başlı Kartalın Hikâyesi-Selçuklular 1*, Historia, İstanbul 2018.

6. Babanzade İsmail Hakkı, *Tanin Yazıları*, c. I-II, haz. Hüseyin Özdemir, Ötüken, İstanbul 2020.

İÇİNDEKİLER

Ön söz 13

SADELEŞTİRİLMİŞ METİN

Cenâb Şahâbeddin Bey'e 18
Şehit Çocuklarına [İthaf] 19
Rus Kimdir? Moskof Nedir?! 21
Batarya ile Ateş!.. 22
Yunus Bey 30
Yunus Bey'in Biyografisi 31
İdris Çavuş 34
Şeyh Şâmil 39
Dağıstanî Mehmed Fâzıl Paşa 46
Süleyman Hüsnü Paşa 50
İki Kere Şehit 54
Kahramanlar Tarihinin Yeni Bir Adayı Karanî Bey 56
Ah İtalya!.. 59
Ölümsüz Manzaralardan 60
Bir Anma Töreni 62
Çanakkale'den Geçerse 66
Kendi Kılıçlarına 69
Konferans Velvelesi 71
Bir İzah 74
Girit 75
Girit'teki Kargaşalıkların Tarihi 76
Bir Makaleden 80
Aden'den Yazılmış Bir Mektuptan Alıntı 80
En Büyük Şair Abdülhak Hâmid Bey'e 81
Bir Nutuk 87
Çimentepe'de 90
İstanbul Eğleniyor! 93
Çanakkale'nin İstanbullu Şehitlerine 97
İstanbul Bizim Ebedî Başkentimiz 99
İzzet Molla 101
Rus İnkılâbı ve Biz 105
Bir His ki Hakikat ve Tarih Olmuş 109
Hâbil ve Kābil 112
Deliler Arasında 116
Asker ve Tütün 123
Açıklama ve Düzeltme 125
Düşmanlık mı Sevgi mi? 127
Sully Prudhomme'un İki Manzumesi 133

ORİJİNAL METİN

Cenâb Şahâbeddin Beg'e 142
Evlâd-ı Şühedâya 143
Rus Kimdir? Moskof Nedir?! 145
Batarya ile Ateş!.. 146
Yunus Bey 153
Yunus Bey'in Tercüme-i Hâli 154
İdris Çavuş 156
Şeyh Şâmil 161
Dağıstanî Mehmed Fâzıl Paşa 167
Süleyman Hüsnü Paşa 170
İki Kere Şehid 174
Kahramanlar Târihinin Yeni Bir Namzedi Karanî Beg 176
Ah İtalya!.. 179
Bir İhtifal 181
Çanakkale'den Geçerse 184
Kendi Kılınclarına! 187
Konferans Velvelesi 189
Bir İzâh 192
Girid 193
Girid'in Tarihçe-i İğtişâşâtı 194
Bir Makāleden 197
Aden'den Yazılmış Bir Mektuptan Müstahrec 197
Şâʿir-i Aʿzâm Abdülhak Hâmid Beg'e 198
Bir Nutuk 201
Çimentepe'de 203
İstanbul Eğleniyor! 206
Çanakkale'nin İstanbullu Şühedâsına 209
İstanbul Bizim Ebedî Pâyitahtımız 211
İzzet Molla 213
Rus İnkılâbı ve Biz 216
Bir His ki Hakīkat Ve Târih Olmuş 219
Hâbil ve Kābil 221
Deliler Arasında 225
Asker ve Tütün 231
İzâh ve Tashih 233
Husûmet mi Muhabbet mi? 235
Sully Prudhomme'un İki Manzumesi 241

ÖN SÖZ

Ötüken Neşriyat'ın değerli editörlerinden Oğuzhan Murat Öztürk, Süleyman Nazif'in *"Batarya ile Ateş"* adlı eserini Osmanlıca orijinal metninden Latin harflerine aktarıp sadeleştirmeyi teklif ettiği zaman doğrusu heyecanlanmadım değil. Ahmet Haşim tarafından *"kelimelerin serdarı"* olarak tanımlanan Süleyman Nazif'in yazılarındaki mana inceliklerini yeterince kavrayıp özümsedikten sonra günümüz okuyucularına aktarmayı başarabilir miydim acaba? Fakat mademki böyle bir ihtiyaç vardı, o hâlde görevden kaçmak olmazdı.

İmparatorluğun çatırtılarının ayyuka çıktığı bir dönemde yaşamış, vatanının ve milletinin tattığı ıztırapları yüreğinin tam ortasında hisseden aydınlardan biri olan Süleyman Nazif'in bu eserinden adeta kan ve gözyaşı damlıyor. Kâh Plevne'de Gazi Osman Paşa'nın emrinde kâh Kafkasya'da Şeyh Şâmil'in yanı başında Ruslarla yaka paça oluyor; oradan bir kolunu Trablusgarp'a, diğerini Girit'e uzatarak vatan topraklarının parçalanmasını durdurmaya çalışıyor. Vatanı ve milleti için canından geçenlere duyduğu hayranlık ve saygıya bizi de ortak ediyor, geride bıraktıklarına sahip çıkmayı şerefli bir borç olarak milletçe üstlenmemiz gerektiğini vurguluyor. Katlanamadığı bir şey varsa o da bu millî felâket karşısında aydınların duyarsızlığıdır. En mütevazı çabaları bile içten bir samimiyetle alkışlayarak takdir ve teşvik ediyor!..

Vatanseverliğin doruk noktasındaki bu eserin samimiyetine ve ifade kudretine en az müdahale edeceğim bir yöntem belirlemeye karar verdim.

Günümüz Türkçesinde -belki o dönemin konuşma dilinde bile- kullanılmayan, manası sözlüklere bakılmadan bilinemeyecek kelime, tamlama ve cümleleri, yazarın üslup özelliklerini fazla yaralamadan sadeleştirmeye çalıştım. İşimi kolaylaştırmak için hiçbir kelimeye kıymamaya da gayret ettim.

Bir kısım kelimeler de var ki günümüz Türkçesinde az biraz mürekkep yalamış, kitaplarla arasına teknoloji duvarları örmemiş olanların anlayabileceği sözcüklerdi. Bunların da yok olmasına gönlüm razı olmadığı için metin içerisinde belli aralıklarla eş anlamlısı olan kelimelerle birlikte verdim. Azıcık tozlanmış fakat hâlâ eskimemiş olan kelimeleri ise yenisi ile değiştirme gereği duymadım. Türkçenin mantığına ters olan Arapça tamlama biçimini mutlaka Türkçeleştirdim. Çünkü eski metinleri anlamayı zorlaştıran unsurların başında bu tarz ağdalı tamlamalar gelmektedir. Ne çare ki Süleyman Nazif de bütün milliyetçi duruşuna rağmen kendi devrinin çocuğu olarak kalemini bu üsluptan tamamıyla kurtaramamıştı.

Süleyman Nazif'e ait köşeli parantez içerisinde yıldız veya rakamla gösterilen dipnotları, sayfa altına yine aynı şekilde yerleştirdim. Numaralandırılmış dipnotlar ise tarafımdan eklenmiş olup eserin orijinalinde yer almamıştır. Farklarını iyice belirginleştirmek için Süleyman Nazif'in dipnotlarının sonuna isminin baş harfleri olan (S. N.), kendi eklediklerimin sonuna "hazırlayanın notu" anlamında (h.n.) ibarelerini ekledim. Benim eklediğim dipnotlar; metinde geçen bazı kişi, yer ve olayların genç okuyucularımız tarafından daha iyi anlaşılması için gerekli olduğunu düşündüğüm bilgileri içermektedir.

*"Batarya ile Ateş"*in ilk baskısı 1334 (1916) tarihinde gerçekleştirilmişti. Fakat hemen ertesi yıl gerçekleşen 2. baskıda bazı yeni yazılar yer alıyordu. (*İdris Çavuş, Dağıstanî Mehmed Fâzıl Paşa, Bir Nutuk, İzzet Molla, Rus İnkılâbı ve Biz, Bir His ki Hakikat ve Tarih Olmuş, Hâbil ve Kābil, Deliler Arasında, Asker ve Tütün, İzah ve Tashih* ikinci baskıda yer alan yeni yazılardır.)

İlk baskıdaki bir kısım şekil unsurları da 2. baskıda terk edilmişti. Ben her iki baskıyı da göz önünde bulundurmayı tercih ettim. Çünkü ilk baskıda yazı başlıklarına tahsis edilmiş sayfalardaki başlık altı manşet cümlelerinin kaybolmasını istemedim.

Eserde bugün daha çok tırnak işareti kullandığımız yerlerde parantez işareti kullanılmıştı. Bu durum günümüz okuyucusunda bu yerlerin önemsizliği şeklinde anlaşılabileceği için ben tırnak işareti kullanmayı tercih ettim.

Metinde Sâdî ve Firdevsî gibi Fars edebiyatının dev isimlerinden şairlerin bazı beyitlerine yer verilmişti. Bunların okunup çevrilmesinde yardımlarını esirgemeyen Mitra Khorshidi Rad Hanımefendi'ye çok teşekkür ederim.

Yukarıda metnin daha önceki sadeleştirmelerinden söz etmiştim. İSAM Kütüphanesinde bulunan bu eserlerden ilki:

"Süleyman Nazif, *Batarya ile Ateş*, Milli Hareket Yayınları, İstanbul, 1969." künyesini taşımaktadır. Maalesef metnin sadeleştirilmesinde emeği geçen şahsın ismine yer verilmemiştir. İyi niyetinden ötürü teşekkürü hak etmekle birlikte metnin güvenilirliğini zedeleyecek kadar çok okuma hataları bulunuyordu. Sadeleştirmeye kurban giden anlam incelikleri de cabası.

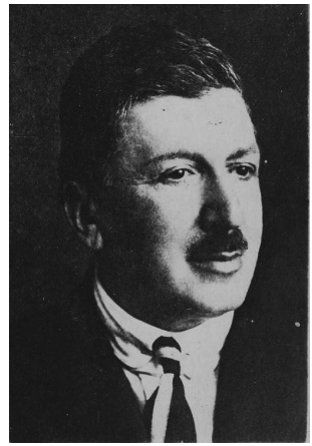
İkinci sadeleştirme ise:

"Süleyman Nazif, *Batarya ile Ateş ve Tarihin Yılan Hikâyesi*, Haz. Sebahaddin Arıç, Tercüman Gazetesi 1001 Temel Eser Serisi, İstanbul, 1978." künyesine sahiptir. Adından da anlaşılacağı üzere Süleyman Nazif'in diğer bir eseri ile birlikte çevrilmiştir. Çok daha düzgün bir metin olmakla birlikte eserin ilk baskısını esas aldığından 2. baskıda yer alan yeni yazılar burada bulunmamaktadır. Ufak tefek okuma ve sadeleştirme hataları da yok değildir.

Kırk yıl sonra bizim giriştiğimiz 3. deneme de kuşkusuz kusurlardan tamamen kurtulabilmiş değildir. Bu sebeple orijinal metnin Latin harflerine dökülmüş hâlini de eserin sonuna eklemiş bulunuyoruz ki dikkatli okuyucularımız mevcut hatalarımızı görüp bizi uyarma lütfunda bulunsunlar. Okuyucularımızın ufuk açıcı tenkitleri, kültür ve irfan denizimizden devşireceğimiz yeni inciler için bizi cesaretlendirecektir.

18 Kasım 2018
Hüseyin Özdemir

SADELEŞTİRİLMİŞ METİN

Nazif'in bu eseri kendisine ithaf ettiği Cenab Şehabeddin Bey

Cenâb Şahâbeddin Bey'e

Plevne'nin büyük şehitlerinden Drama Taburu'nun Binbaşısı
Şehâbeddin Bey'in temiz soylu evladı, en büyük üstadım
Cenâb Beyefendi'ye,
Bu samimi satırları deha tahtınızın yüce ayakları önüne
heyecanlı bir teşekkür şeklinde koyuyorum.
Müsaade buyurursanız şehitlerin çocuklarına ithaf [hediye] olunsun.

En küçük öğrenciniz
Süleyman Nazif

[EVLAD-I ŞÜHEDÂYA]

Muhtelif [çeşitli] zamanlarda, muhtelif sebeplerin yazdırdığı bu perişan sayfaları bir araya getirerek şehit çocuklarına ithaf ediyorum. [Bir yönüyle] hayatı süsleyen ve zenginleştiren ölümler birçok kıymetli ırkdaşlarımızı elimizden aldı. İnsan tabiatı ne kadar lâkayt ve vefasız olursa olsun her kavim ve insanın yücelttiği mukaddes [kutsal] bir fikir ve emel yolunda: vatan yolunda, din yolunda canlarını feda edenler, vatan topraklarının sathından [üzerinden] vatandaşlarının en özel hatıraları arasına geçerler. Tuna'dan Umman'a kadar şu mübarek diyarın her tarafında dökülen kanlarıyla millî tarihimizi yazmış olan şehitler de bizim hem mevcudiyetimizin [varlığımızın] kaydedildiği tarih sayfalarında hem kalbimizde yaşayacaktır.

Nişantaşı
12 Teşrin-i Evvel 1331
[2. Baskıda] **25 Teşrin-i Evvel [Ekim] 1915**
Süleyman Nazif

RUS KİMDİR?
MOSKOF NEDİR?!

Tam iki buçuk asır… Evet, tam iki yüz elli sene oldu; ırk ve dinimizin bu en büyük ve en amansız düşmanına ölüm meydanlarında sık sık tesadüf ediyoruz. Bugün hiçbir Türk ve Müslüman aile gösterilemez ki bir veya birçok evladını Moskof muharebelerinin birinde şehit vermemiş olsun!.. O savaş meydanlarının gözü yaşlı binlerce destanı, İslam diyarının ıssız köşelerinde iki yüz elli seneden beri iniltileri uyarıyor… İki yüz elli seneden beri kinleri tutuşturuyor.

Memleketimizde tütmeyen ocakların her biri, diğerine bir Rus muharebesinde bestelenmiş sessiz bir feryadı tekrar eder.

Köylere, tarlalara niçin harap olduklarını sor: Derhal cevap verirler ki [kendisini] imar eden çalışkan kolları, bir Moskof cenginde kırıldı!..

Bu diyarın doğusunda, kuzeyinde bir avuç toprak bulunmaz ki Türk'ün Moskof eliyle dökülmüş mübarek kanını içmiş olmasın!..

Bu diyarın batısında, güneyinde bir ev görülmez ki perişan duvarları; Türk'ün Rus silahıyla uzaklarda ölmüş bir oğluna, hasret yüklü üzüntüsünü ulaştırmaya çalışan âh u vahını dinlemiş bulunmasın!..

Moskof'un sulhü aldatıcı, sükûtu [suskunluğu] ısırıcı, yüze gülmesi hain, yardımı zayıftır.

Ey Türk oğlu!.. Sana damarlarındaki kanı hediye edenler, kanlarının son damlalarını Moskof muharebelerinde döktüler. Sen bugün, yarın ne olursan ol; fakat unutma ki o şehitlerin ebedî bir yetimisin! Bu din, bu devlet, bu vatan gibi bu öfke, bu kin, bu intikam da onların sana mübarek bir mirasıdır. Dünyada bir Rusya ve bir Rus kaldıkça bu hakkına ve bu vazifene hürmetkâr [saygılı] ol:

Hakkın öldürmek, vazifen ölmektir Türk oğlu!..

BATARYA İLE ATEŞ!..

Osmanlıların mevcudiyetini [varlığını] anlatan tarih kayıtlarına Çatalca Muharebesi, karmakarışık bir sayfa ilave ederken biz altmış bir vatanperest vatandaş ile Harbiye Nezaretinin [Savaş Bakanlığının] karanlık bir köşesine tıkılmıştık.

Umumi felâketin kutsal huzurunda [bulunuyorken] kendi hâlimizden bahsetmek ayıptır. Zaten oraya niçin ve kimlerin bozgunculuk veya gizli amaçlarına hürmeten atılmış olduğumuzu o zaman tamamıyla bilmiyorduk ve hâlâ belirsiz kalmış noktalar vardır. Hakikat [gerçek] aranılırsa o hapishaneye düşüş veya yükselişimize haklı gerekçe olabilecek ne bir günah ne bir sevap işlememiştik. Bizi gecenin birinde tutukladılar ve yine gecenin birinde tahliye ettiler [serbest bıraktılar]. İşte bu kadar!.. Şimdi burada o maceradan bahsedişim, yazacağım maceranın o bahisle alakası olduğu içindir. Okuyuculardan bağışlamalarını dilerim.

Evet, ordularının biriyle Viyana'yı kuşatırken diğeriyle Tebriz'i istila eden Süleyman-ı Kanuni'nin kara bahtlı pâyitahtına [başkentine], Bulgarların ettiği hücumu def için Osmanlı savaş gemilerinden Çekmece ve Terkos gölleri önünde atılan topların uzaktan uzağa devam eden gümbürtüsünü, biz gece yarılarında sıkıyönetim hapishanesinin pencerelerinden dinledik. O sesler yalnız o sıkıntılı gecelerde inlemiş ve inletmiş olmakla kalmayacak; ruh ve hatıramızın derinlikleri, o enînlerin [iniltilerin] ömrüm oldukça gözyaşlarıyla yankılanacağı yerdir.

İşte olayların incitici bir alay edişi daha: Muharebe bayram günlerine tesadüf etmişti. Harp meydanında atılan toplara, İstanbul'un belirli mevkilerinde [yerlerinde] ve belirli vakitlerde patlayan ateşli silahlar; sanki kudsiyeti zarar görmüş bir bayramın şaşırmış hâldeki sedasını [sesini] ulaştırıyordu. Bizans'ın [İstanbul'un] hariçteki zevkine düşkün sakinlerini bilmem, biz bulunduğumuz yerde şaşkınlıktan soluğu kesilmiş hâlde dinliyorduk.

Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa

Osmanlı harp gemilerinin Çekmece ve Terkos gölleri önünde patlayan topları, bizim zindan ve vicdanımızı inletirken hayalim geçmiş zamanların gurur verici maceralarından teselliler dinledi ve doğal olarak en evvel "Plevne"yi düşündüm.

Plevne'nin ve cihanın en büyük kahramanı olan Gazi Osman Paşa'nın asil evladı Nureddin Paşa'dan birkaç gün evvel bir "*Plevne Tarih-i Harbi*" ödünç almıştım. İki kere karanlık olan o geceleri meğer bu kitap aydınlatacakmış. Çünkü sıkıyönetim hapishanesine kadar cebimde bana refâkat [eşlik] etmişti.

Bugünün sıkıntılarını, mâzinin [geçmişin] gurur kaynaklarıyla unutmak ve uyutmak için içeriğine otuz seneye yakın bir zamandan beri akıl ve duygularımla âşina olduğum [bildiğim] "*Plevne Tarih-i Harbi*"nin sayfalarını birer birer çevirmeye başladım. Her yaprak birkaç kahramanın ölümsüz simâsını içeriyor ve sergiliyordu. Tunç kesilmiş iradeler, mevsim şartlarının ağırlığı altında ölüm ile hayatı aynı hor gören bakışlar ile titreten vakur ve metin [ağırbaşlı ve sağlam] askerler birer birer gözümün önünden geçti. Plevne'nin o güne kadar tarih ile hiçbir âşinalığı olmayan değersiz ufkundan bilmem nasıl destansı bir hava esmişti ki kahramanları binlerce fersah uzaklardan titreyen ve ağlayan pek sevgili akrabalarının yetim hatırası karşısında bile hissiz ve kararlı duruyorlardı.

Gazâ ile şehâdetin [şehitliğin] birbirini sürekli kıskandığı o ebedî günler, birer birer gözümün önünden geçti. Eğer insanın, insanüstü göründüğü saatler ve dakikalar varsa en büyüklerine, şüphesiz, Plevne'nin sonsuz ufukları, beşik ve mezar olmuştur.

Büyük vakalar birçok büyük adamları -eğer tabir caizse- bir anda yetiştirir. Artık tarih bunların sonsuza kadar kalacakları köşkleridir. "Plevne" Meydan Harbi'nin hazırladığı imkân olmasaydı kırk bin eşine az rastlanır kahraman; doğuştan sahip oldukları kahramanca

[1. BASKIDA] BU KİTÂBDA ESÂMİSİ MESTUR OLANLAR
[2. BASKIDA] BU KİTÂBDA İSİMLERİ SARÂHATEN VEYA ZIMNEN MESTUR OLANLAR

Abdullah Cevdet Bey: 125, 126, 233, 234
Abdülaziz (Sultan): 78, 195
Abdülhak Hâmid Bey: 11, 12, 81, 83, 85, 87, 88, 200, 201
Abdülhâmid Han-ı Sâni (Sultan): 30, 51, 52, 53, 170, 171, 172
Abdülmecid Efendi (Şehzâde): 87, 201
Âdem (Hazret): 103, 112, 130, 188, 214, 221, 238
Ahmed Muhtar Paşa (Gāzi): 51, 78, 171, 196
Aleksandr (Çar İkinci): 44, 165, 166
Aleksandr (Çar Üçüncü): 45
Aleksandra Feodorovna (Çariçe): 109, 219
Alfred de Musset: 84, 85, 199, 200
Ali Çavuş: 24, 25, 148
Âli Paşa (Sadrazam): 77, 78, 195, 196
Ali Rakrak: 61, 180
Anatole France: 63, 182
Anibal: 39, 52, 88, 161, 172, 201
Ârif Bey: 119
Ârif Hikmet Bey (Şeyhülislâm): 101
Âsım Bey (Hâriciye Nâzırı): 69
Bâiz Paşa: 56, 176
Bâkî: 88, 202
Baratinski (General): 43, 164
Bayron: 130, 238
Bernardin De Saint Pierre: 40, 162
Camöes: 85, 200
Celâl Nuri Bey: 229, 237-238
Celâleddin Ârif Bey: 119, 228
Cemâleddin (Molla): 42, 163
Cemil Zehâvi Efendi: 48-49, 169
Cenâb Şehâbeddin Bey: 18, 31, 83, 103, 142, 153, 214
Cevdet Bey: 125-126, 129-132, 233-234, 237-239
Charles Mismer: 77, 195
Corci Paşa: 78, 196
Corneille: 57, 177
Dreyfus: 93, 94, 120, 206
Emile Zola: 93, 120, 229
Es'âd Bey (Niğdeli Kolağası): 31, 154
Evdokimov (General): 43, 164
Fâik Ali: 64, 183
Fâik Muhyiddin Bey: 118
Fatih/Fâtih (Sultan): 85, 132, 200, 239
Fâzıl Ahmed Paşa: 80, 197
Fethi Bey (Tayyareci şehid): 55
Firdevsî-i Tusî: 34, 88, 156, 202
Fuzûlî: 88, 116, 202, 225
Gāzi/Gazi Mehmed Paşa: 44, 47, 165, 168,
Gāzi/Gazi Molla: 163
Hâbil: 11, 12, 14, 112, 221, 222
Havva (Hazret-i): 112, 221
İbrâhim (Hazret-i): 61, 180
İdris: 11, 12, 14, 36, 37, 158, 159
İdris Çavuş: 11, 12, 14, 36, 37, 158, 159
İsâ (Hazreti): 54, 114, 223
İskender: 88, 201
İsmâil Hakkı Paşa: 103
İzzet Molla: 11, 12, 14, 101, 102, 213, 214
Jaurès: 93, 94, 206, 207
Kābil: 11, 12, 14, 112, 221, 222
Karanî Bey: 11, 56, 57
Lloyd George: 121, 122, 229
Mahmud (Sultan): 30, 101, 102, 213
Mazhar Osman Bey: 117, 118, 121, 226, 229
Mebrûk (Şeyh): 61, 180
Mehmed Fâzıl Paşa (Dağıstanî): 11, 12, 14, 46, 47, 48, 167, 168, 169
Mehmed Hân-ı Hâmis (Sultan Reşâd): 181
Mesih (Hazret): 54, 174

Midhat Paşa (Sadrazam): 53, 173
Mösyö Jean: 121, 229, 230
Muhammed (Hazret-i): 39, 44, 67, 91, 100, 107, 114, 131, 185, 204, 211, 223, 239
Musa Rakrak: 61, 180
Musta'sım Billâh (Halife-i Abbasi): 83, 199
Nâbî: 88, 202
Nâmık Kemâl Bey: 81, 88, 123, 127, 198, 202, 231, 235
Napolyon (Fransa İmparatoru, Birinci): 52, 172
Nâzım Şâkir Bey: 118, 119, 227
Nazifî Şerif Bey: 118, 227
Necmeddin Ârif Bey: 119, 228
Nedim: 88, 202
Nef'î: 88, 102, 202, 214
Nesimî: 102, 214
Nikola (Çar İkinci): 45, 105, 110, 131, 166, 216, 220, 239
Nureddin Paşa (Gāzi Osman Paşazâde, Damad-ı Şehriyâri): 23, 147
Nüzhet Bey: 126, 234
Orhan (Sultan): 30, 50, 170
Osman (Sultan): 100, 211
Osman Paşa (Gāzi): 13, 23, 24, 27, 28, 30, 52, 147, 148, 150, 153, 172
Ömer Ağa: 35, 36, 37, 157, 159
Ömer Paşa: 77, 195
Petro (Rus Çarı, Deli): 105, 106, 216
Pierre L'Ermit: 73, 191
Poincare: 121, 229
Reşâd Fuâd Bey: 101
Sâdık Bey (Tayyareci şehid): 54-55, 174-175
Sa'dî-i Şirazî: 83
Salâhaddin Eyyubî: 54, 174
Sâmi Paşa: 77, 194
Schiller: 134, 242
Sirâceddin Bey: 91, 204
Sa'id Bey (Süleyman Nazif Bey'in mahdûmu): 132, 240
Sa'id Paşa (Diyârbekirli): 5, 126, 234
Sully Prudhomme: 11, 12, 133, 134, 136, 138, 241, 244, 246
Süleyman Paşa (Şehzâde): 50, 51, 52, 53, 91, 107, 170, 171, 172, 173, 204, 218
Süleyman Hüsnü Paşa (Müşir): 50, 170
Süleyman Kānuni/Kanuni (Sultan): 22, 146
Süleyman Nazif Efendi: 103, 214
Süleyman Nazif Bey: 13,14, 15, 18, 19, 83, 86, 126, 131, 132, 142,143, 200, 234, 240
Şâkir Paşa (Müşir): 78, 196
Şâmil (Şeyh): 13, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169
Şehâbeddin Bey: 18, 142
Şevket Buhârî: 117, 225
Şinâsi Efendi: 81, 198
Şovalof: 53, 172
Tal'at Bey (Üsküdarlı şâ'ir): 32
Tal'at Bey (Binbaşı, müverrih): 24, 25, 27
Tevfik Fikret Bey: 88, 202
Tevfik Paşa (Müşir): 24, 147
Tolstoy: 130, 238
Victor Hugo: 84, 129, 130, 199, 237, 238
Virjil: 88, 201
Yavuz: 85, 107, 127, 200, 235
Yunus Bey (Miralay): 24, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Yusuf Bey: 120
Yusuf İzzeddin Efendi (Şehzade): 62, 63, 181
Yusuf Şetvan Bey: 60, 61, 180
Ziyâ Paşa: 81, 88, 116, 198, 202, 225